

ВТРАТИ

Пам'яті професора Анатолія Мельника

Професор Анатолій Мельник (30.10.1957-15.04.2020) (фото М. Лаврук)

15 квітня 2020 року пішов з життя Анатолій Васильович Мельник, доктор географічних наук, професор, багаторічний завідувач кафедри фізичної географії Львівського національного університету імені Івана Франка.

Анатолій Мельник народився 30 жовтня 1957 року в селі Новомалин Острозького району Рівненської області. Тут, серед природи Малого Полісся, якій він пізніше присвятив одну зі своїх монографій, у нього з'явилося прагнення стати географом. Цьому сприяв його вчитель географії Іван Гаврилович Вовченко, який навчав Анатолія в острозькій СШ № 1 – історичній Острозькій гімназії. Своє прагнення Анатолій втілював у 1978 році, коли, після

служби в армії та підготовчого відділення, поступив на географічний факультет Львівського університету. Він був найкращим студентом на курсі, і найбільше його приваблювала природнича географія – цьому вподобанню сприяли заняття з професорами кафедри фізичної географії Калеником Івановичем Геренчуком (1904-1984) та Гаврилом Петровичем Міллером (1934-1994). Тому він закономірно обрав спеціалізацію на кафедрі фізичної географії під керівництвом професора Міллера. Окрім відмінного навчання, Анатолій виявляв організаторські здібності як староста академічної групи та лідер університетського туристичного гуртка. Він багато мандрував Галичиною, а особливо Карпатами, які на все життя стали його улюбленим краєм та об'єктом досліджень. Після закінчення практики на другому курсі організував сплав по Дністру від Єзуполя до Заліщиків. Брав участь у створенні музею географічного факультету Львівського університету. Був активним учасником студентських міжвузівських зимових гірських експедицій в Карпатах (1982), Криму (1983) та на Північному Кавказі (1986). Після закінчення університету в 1983 році Анатолій Мельник продовжував працювати на кафедрі фізичної географії спочатку лаборантом, потім асистентом (1985-1992) і доцентом (1992-2001), а з 2001 року – професором і завідувачем.

За науковими поглядами Анатолія Мельника можна охарактеризувати як відданого послідовника школи гірського ландшафтознавства професора Міллера, який був керівником його дипломної роботи та кандидатської дисертації. Спілкування Анатолія зі своїм професором відбувалось не лише у стінах університету, але й під час літніх маршрутних ландшафтознавчих обстежень у Карпатах, які проводились у другій половині 1980-их років. У 1992 році Анатолій Васильович захистив кандидатську дисертацію на тему «Ландшафтний моніторинг Карпат (на прикладі природних територіальних комплексів Івано-Франківської області)», за матеріалами якої опублікував монографію у співавторстві з науковим керівником (Мельник, Міллер, 1993). Незабаром, під час перебування в докторантурі при Інституті географії НАНУ (1996-1999), Анатолій Мельник підготував докторську дисертацію на тему «Еколого-ландшафтознавчий аналіз Українських Карпат», яку захистив у 2001 році. Матеріали цього дослідження були опубліковані у вигляді одноосібних монографій (Мельник, 1997, 1999, 2002). А. Мельник був ініціатором, провідним укладачем та співавтором навчального посібника з ландшафтознавства, який значною мірою побудований на неопублікованих матеріалах вже на той час покійного професора Міллера (Міллер та ін., 2002). Себе він скромно визначив як третього (останнього) співавтора посібника. Однією з найважливіших праць Анатолія Васильовича є фундаментальна краєзнавча монографія про рідне село, – Новомалин, – у якій він є співредактором і одним із провідних співавторів – разом зі своєю дружиною Марією Лаврук (Лаврук та ін., 2013). У цій роботі А. Мельник детально описав особливості природних територіальних комплексів своєї малої батьківщини та проілюстрував ці описи серією детальних тематичних карт. Загалом ця, з любов'ю написана та прекрасно видана, книга може слугувати зразком географо-краєзнавчого дослідження невеликої території. Окрім згаданих тут монографій, Анатолій Васильович є автором багатьох інших публікацій з «генетичного» ландшафтознавства у формі статей, виданих у вітчизняних та закордонних фахових збірниках і журналах, розділів у монографіях, навчальних посібників, матеріалів і тез конференцій.

Від свого вчителя – професора Міллера – А. Мельник перейняв усвідомлення важливості польових спостережень, які надають оригінальний емпіричний матеріал для наукового пошуку. Тому він любив натурні обстеження і приділяв ним багато уваги та часу. Особливим місцем його наукового інтересу та, очевидно, глибших душевних вподобань був ландшафт Чорногори. Анатолій Васильович ініціював і організував успішну реконструкцію Чорногірського географічного стаціонару ЛНУ ім. І. Франка, який був створений його вчителем – Г. Міллером. Він також оновив на стаціонарі режимні метеорологічні, гідрологічні та фенологічні спостереження і зробив його не лише базою навчальних та виробничих практик студентів-географів університету, але й місцем проведення літніх і зимових ландшафтознавчих шкіл, у яких беруть участь науковці, аспіранти та студенти з усієї країни. Ще влітку 2019 року Анатолій Васильович керував дослідженнями в одному з

мальовничих куточків Черногори – басейні потоку Шибений. Він протягом останнього року підготував двох своїх аспірантів до захисту дисертацій, мав багато творчих задумів, але хвороба підступно зруйнувала його плани.

У нашій пам'яті професор Мельник залишиться доброю, чесною і працьовитою людиною та принциповим науковцем. Вічна йому пам'ять.

Основні публікації А. Мельника, згадані у тексті:

Лаврук М.М., Мельник А.В., Манько М.П. та ін. Новомалин у просторі і часі: краєзнавче дослідження волинського села: монографія. Харків, Чайка, 2013. 744с.

Мельник А.В. Основи регіонального еколого-ландшафтознавчого аналізу: навч. посіб. Львів, Літопис, 1997. 230 с.

Мельник А.В. Основи регіонального еколого-ландшафтознавчого аналізу: навч. посіб. 2-ге вид. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 229 с.

Мельник А.В. Українські Карпати: еколого-ландшафтознавче дослідження: монографія. Львів, ЛНУ ім. Івана Франка, 1999. 286 с.

Мельник А.В., Міллер Г.П. Ландшафтний моніторинг: навч. посіб. Київ, 1993. 152 с.

Колектив кафедри фізичної географії
Львівського національного університету імені Івана Франка